

Inspiration til miljø- og energihensyn i udbud og indkøb

Allerød Kommune

Udarbejdet af Rejsehold for grønne indkøb

2017

Indhold

Hvorfor skal der tages miljø- og energihensyn i udbud og indkøb?	2
Undersøg markedet for grønne produkter.....	3
Beslut hvor i udbuddet miljø- og energihensyn skal indgå	3
Inspirationsliste med relevante miljø- og energikrav.....	5
Dokumentation for opfyldelse af miljø- og energikrav.	10
Hvordan kontraktstyres på miljø- og energihensyn?	10

Hvorfor skal der tages miljø- og energihensyn i udbud og indkøb?

Allerød Kommune har vedtaget en indkøbspolitik som indebærer, at der ved indgåelse af aftaler stilles konkrete miljøkrav til de ydelser, hvor det vurderes relevant. For at sikre, at politikken for grønne indkøb gennemføres så enkelt og effektivt som muligt, har Udbud og indkøb udarbejdet en inspirationsliste, som samler forslag til miljø- og energihensyn i konkrete udbud.

Du skal altså bare orientere dig ét sted, når du søger inspiration til grønne indkøb.

Bemærk, at inspirationslisten er dynamisk og opdateres løbende. Tag endelig fat i Udbud og indkøb, hvis du har forslag til tilføjelser eller ændringer. Vi hører også meget gerne fra dig, hvis du har gode/dårlige erfaringer med at bruge de gode råd og inspirationslisten.

Undersøg markedet for grønne produkter

Markedet for miljørigtige produkter ændrer sig hele tiden, og derfor er det vigtigt at lave en markedsundersøgelse. Markedsundersøgelsen kan du lave ved enten at søge på internettet, kontakte nogle relevante leverandører og/eller kontakte relevante brancheorganisationer, ligesom du ved hjælp af en forhåndsmeddelelse eller annoncering på udbud.dk kan invitere potentielle leverandører til at rette henvendelse til dig.

Beslut hvor i udbuddet miljø- og energihensyn skal indgå

Miljø- og energihensyn kan indgå i alle faser af et udbud. Du skal derfor tage stilling til, om miljø- og energihensyn skal indgå som egnethedskrav, mindstekrav (i kravspecifikationen) eller som konkurrenceparametre, sideordnet bud eller som et vilkår for kontraktens gennemførelse. Nedenfor kan du læse om de fire modeller:

- **Egnethedskrav**

Miljø- og energihensyn kan indgå som et mindstekrav til tilbudsgivernes/ansøgernes egnethed. Det kan f.eks. være krav til miljøledelse, miljøstyringsforanstaltninger, certificeringer for overholdelse af miljøledelsesstandarder, eller krav om, at tilbudsgiver/ansøger skal have de nødvendige menneskelige og tekniske ressourcer, den nødvendige erfaring og referencer samt de nødvendige uddannelsesmæssige og faglige kvalifikationer hos personalet til, at kunne opfylde de fastsatte miljøkrav.

- **Konkurrenceparametre**

Miljø- og energihensyn kan indgå som et konkurrenceparametre, hvor tilbudsgiverne konkurrerer på deres varetagelse af miljø- og energihensyn.

Tildelingen kan ske på grundlag af ét af følgende tildelingskriterier:

1. Pris
2. Omkostninger
3. Bedste forhold mellem pris og kvalitet

Ved anvendelse af tildelingskriteriet "bedste forhold mellem pris og kvalitet" kan pris eller omkostninger fastsættes således, at der alene konkurreres på de kvalitative underkriterier. Selvom kriteriet hedder "bedste forhold mellem pris og kvalitet", kan der i forhold til pris også lægges vægt på omkostninger. Alle former for omkostninger kan inddrages, f.eks. *anskaffelsespris*, *totalomkostninger*; hvor der tages højde for både anskaffelsespris og eventuel efterfølgende drifts-

og vedligeholdelsesomkostninger samt omkostninger til bortskaffelse, og *livscyklusomkostninger*; som medregner de samfundsmæssige omkostninger ved indkøbet. Det kan være omkostninger forbundet med udledning af drivhusgasser eller omkostninger i forbindelse med afhjælpning af klimaændringer.

Omkostningsberegningen kan blive kompliceret, og kræver derfor en viden om hvilke elementer, det kan være relevant at tage med i evalueringen.

Slutteligt er det også afgørende at beskrive, hvordan sammenligning og evaluering af de forskellige tilbud skal ske. Miljøstyrelsen har udarbejdet en række værktøjer til beregning af totalomkostninger, som kan hentes [hér](#).

- **Sideordnede tilbud**

Ved at tillade sideordnede tilbud får du som ordregiver mulighed for at se, hvilken betydning miljø- og energihensynet har for kontraktens økonomi. Her giver tilbudsgiverne to tilbud; ét hvor miljø- og energihensyn er medtaget, og ét som ikke medtager miljø- og energihensyn. Ved brugen af sideordnede tilbud er det afgørende, at der i udbudsmaterialet er beskrevet hvilke forskellige løsningsmuligheder, man ønsker tilbud på; f.eks. med eller uden anvendelse af miljøvenlige materialer. Der kan også stilles krav om, at der skal afleveres mere end to tilbud (op til otte), men antallet af efterspurgte tilbud bør sagligt kunne begrundes, hvorfor to tilbud typisk vil være tilstrækkeligt, hvis der alene skal være miljø og energimæssige forskelle.

Det er endvidere vigtigt, at det i udbudsmaterialet beskrives tydeligt, hvordan de forskellige tilbud vil blive evalueret og dermed sammenlignet, og i den forbindelse er det også vigtigt at tage højde for, hvordan tilbuddene kvalitativ kan sammenlignes, eller om der skal fastsættes en prioritering, hvor man f.eks. skriver, at det miljøvenlige og energibesparende tilbud vil blive valgt, såfremt det alene er mindre end X procent dyrere end det andet tilbud, hvis det ellers har fået en bedre samlet vurdering. Beskrivelsen af evalueringsmetoden skal være så tilstrækkelig detaljeret, at man ikke kan sige, at Allerød Kommune har et frit valg, hvilket er det sværeste ved anvendelsen af sideordnede tilbud, hvorfor brugen heraf også vil kræve en viden om hvad der er tilgængeligt på markedet.

Du kan læse mere om sideordnet udbud i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledning.

- **Vilkår for kontraktens gennemførelse**

Miljø- og energihensyn kan indgå som et mindstekrav i kravspecifikationen eller som en bestemmelse i kontrakten. Det betyder, at alle tilbudte løsninger skal overholde dette krav.

Inspirationsliste med relevante miljø- og energikrav

Undgå så vidt muligt at opfinde dine egne miljø- og energikrav og tag i stedet udgangspunkt i Allerød Kommunes inspirationsliste til miljø- og energikrav. Hvis du ikke kan finde de produktkategorier i inspirationslisten, som du søger, kan du hente yderligere inspiration på [Den Ansvarlige Indkøber](#).

Introduktion til inspirationslisten

Nedenfor er en inspirationsliste med miljø- og energikrav, som kan bruges, når du laver udbud i Allerød Kommune. Vær opmærksom på, at listen ikke er udtømmende, samt at den opdateres løbende.

Hvis du vælger, at stille krav om miljømærker, skal du følge udbudslovens regler om brug af miljømærker i udbud. Du finder Miljømærkning Danmarks vejledning om brug af miljømærker i udbud [hér](#).

Allerød Kommunes inspirationsliste til miljø- og energikrav

Produktkategorier	Eksempler på miljø- og energikrav, der <u>kan</u> stilles ved udbud og indkøb
Arbejdsmaskiner	Ikke-vejgående maskiner (partikelfiltre) Du kan f.eks. stille krav om, at ikke-vejgående arbejdsmaskiner skal kunne overholde krav til Stage III b eller nyere Europæiske stage krav. Ældre ikke-vejgående maskiner til og med stage III a >19 kW skal være forsynet med partikelfiltre (jf. Bekendtgørelse om begrænsning af luftforurening fra mobile ikke-vejgående maskiner mv. - BEK nr. 1458 af 07/12/2015).
Bleer	Børnebleer Du kan f.eks. stille krav om at børnebleer skal være mærket med det nordiske miljømærke Svanemærket eller der skal tilbydes et sortiment af Svanemærkede børnebleer. Der findes et stort sortiment af svanemærkede børnebleer. Inkontinensbleer Du kan f.eks. give point for sortiment af Svanemærkede inkontinensbleer. Der er et begrænset udvalg af svanemærkede inkontinensbleer. Svanemærkets kriterier for hygiejneprodukter inkl. bleer kan hentes hér .

<p>Beskæftigelsesmaterialer</p>	<p>Beskæftigelsesmaterialer til børn Du kan f.eks. stille krav om, at beskæftigelsesmaterialer til børn i alderen 3-14 år skal opfylde kriterierne for A-mærket i mærkningsordningen udarbejdet af Fællesrådet for Formnings- og Hobbymaterialer (FFFH). Kriterierne for A-mærket under Fællesrådet for Formnings- og Hobbymaterialers mærkningsordning fremgår af www.fffh.dk. Beskæftigelsesmaterialer omfatter modellervoks, fingerfarver, våd- og tørfarver samt sminkefarver.</p>
<p>Byggeri og anlæg</p>	<p>Der kan hentes inspiration til miljøkrav i Københavns Kommunes "Miljø i byggeri og anlæg 2016". Det er desuden muligt at Svanemærke huse, lejligheder, skoler og daginstitutioner.</p>
<p>El-forbrugende produkter</p>	<p>El-forbrugende produkter Du bør stille krav om, at el-forbrugende produkter skal opfylde energikriterierne i den til enhver tid gældende version af Energistyrelsens indkøbsanbefalinger.</p>
<p>Emballage</p>	<p>Papkasser og papemballage Du kan f.eks. stille krav om, at papkasser og papemballage skal være fremstillet af 100 % genbrugspap. Såfremt papkasser eller papemballage er PEFC eller FSC-mærket, kan indkøbsansvarlig efterspørge licenskoden til disse mærker eller finde licenskoden på fakturaen på de enkelte produktleveringer.</p> <p>Plastemballage Du kan f.eks. stille krav om plastemballager og plastposer skal bestå af minimum 75 % genanvendt materiale. Emballage som er sammensat af flere forskellige materialer / plasttyper kan ikke genbruges direkte. Der skal derfor stilles krav om, at emballage som vejer mere end 25 gram, skal kunne skilles ad i separate materialetyper – helst uden brug af redskaber. Herved kan hver plasttype genbruges.</p> <p>Multipakke- og transportemballage Du kan f.eks. stille krav om, at multipakkeemballage, transportemballage og folier skal indeholde minimum 45 % genbrugsmateriale. Du kan desuden stille krav om, at produkter ikke må leveres i individuel emballage.</p>
<p>Forbrugsartikler</p>	<p>Du kan f.eks. stille krav om, at nedenstående produkter skal være mærket med Svanen eller EU-Blomsten – der findes et stort udvalg af miljømærkede produkter på markedet inden for disse produkter:</p> <p>Universal- og sanitetsrengøringsmidler skal være mærket med Svanen eller EU-Blomsten.</p> <p>Tekstilvaskemidler, pletfjernere og vaskemidler til professionelt brug skal være mærket med Svanen eller EU-Blomsten.</p>

	<p>Aftørringspapir skal være 100 % genbrugspapir og/eller mærket med Svanen eller EU-Blomsten. Aftørringspapir omfatter toilet-papir, køkkenruller, jumboruller, papirhåndklæder og papirlommeterklæder.</p> <p>Opvaske- og afspændingsmidler til maskinopvask, opvaskemidler til håndopvask og opvaskemidler til professionel maskinopvask skal være mærket med Svanen eller EU-Blomsten.</p> <p>Rengøringsprodukter med mikrofiber skal være svanemærkede.</p> <p>Fedtæt papir (Mad- og bagepapir), Engangsartikler til fødevarer og Levende lys skal være svanemærkede.</p> <p>Håndsæbe skal være Svanemærket.</p> <p>Se kriterierne for Svanemærket og EU-Blomsten hér.</p>
<p>Fødevarer</p>	<p>Økologi, årstidens frugt og grønt samt emballage Ved indkøb af fødevarer kan du tage miljøhensyn på flere måder:</p> <p>Økologi Du kan f.eks. vælge at købe en vis andel økologiske fødevarer; dvs. fødevarer, som er mærket med det røde Ø-mærke eller EU's økologimærke. Økologiske fødevarer er som udgangspunkt produceret uden brug af sprøjtemidler, og kun ganske få tilsætningsstoffer er tilladt i økologiske fødevarer. Ved at købe økologiske fødevarer, er du med til at fremme bedre dyrevelfærd og en mere miljørigtig produktion. Der er udviklet en guide til indkøb af lokale og økologiske fødevarer. Den kan du finde hér.</p> <p>Det Økologiske Spisemærke Institutionskøkkener (f.eks. daginstitutioner, plejehjem, skoler, hospitaler mm.) kan også vælge at gå efter Det Økologiske Spisemærke. Det Økologiske Spisemærke viser, hvor stor en del af de indkøbte føde- og drikkevarer på spisestedet, der er økologiske. Se mere på Det Økologiske Spisemærkes hjemmeside.</p> <p>Årstidens frugt og grønt Du kan f.eks. vælge at lægge vægt på, at der bydes ind med levering af årstidens frugt og grønt.</p> <p>Fødevareemballage Du kan f.eks. stille krav om, at al emballage skal være PVC- og ftalafrie samt fri for alle kendte uønskede stoffer, jf. Miljøstyrelsens liste over uønskede stoffer (både transportemballage og anvendelse af emballage mv. i køkkenet).</p>
<p>Grønne arealer</p>	<p>Pesticider Ukrudtsbekæmpelsen skal så vidt muligt foretages uden brug af pesticider.</p>
<p>Hotel og konference</p>	<p>Hoteller og konferencesteder Du kan f.eks. stille krav om, at hoteller og konferencesteder skal have licens til det nordiske miljømærke Svanemærket, EU's Miljømærke EU-Blomsten eller være certificeret med Den</p>

	<p>Grønne Nøgle. Derudover kan der stilles krav om en vis andel af økologiske fødevarer i den forplejning, der bestilles.</p> <p>Svanens kriterier for Hotel og konference kan hentes hér</p> <p>EU-Blomstens kriterier for Hoteller kan hentes hér</p> <p>Kriterierne for Den grønne Nøgle kan hentes hér</p>
Legepladser og – redskaber	<p>Legepladser og redskaber</p> <p>Du kan stille krav om, at træ i legepladser skal være mærket med f.eks. FSC, PEFC, Svanemærket eller EU-Blomsten.</p> <p>Derudover kan du stille krav om Svanemærkede legepladser.</p> <p>Se kriterierne for Svanemærkede legepladser hér</p>
Legetøj	<p>Alt legetøj, som indkøbes til aldersgruppen 0-6 år</p> <p>Du kan f.eks. stille krav om, at legetøj, som indkøbes til aldersgruppen 0-6 år, skal være uden ftalater, bromerede flammehæmmere, sundhedsskadelige tungmetaller, organiske opløsningsmidler, kræftfremkaldende azofarvestoffer, formaldehyd og parfume- og duftstoffer.</p> <p>Legetøj som indkøbes til aldersgruppen 6-14 år</p> <p>Du kan f.eks. stille krav om, at legetøj som indkøbes til aldersgruppen 6-14 år, ikke må indeholde allergifremkaldende parfumestoffer samt ftalaterne DEHP, DBP og BBP. Såfremt legetøjet kan komme i munden, må legetøjet heller ikke indeholde følgende 3 ftalater: DINP, DIDP og DNOP.</p> <p>Der kan også stilles krav om Svanemærket legetøj. Du finder kriterierne for Svanemærket legetøj hér. Se hvad der findes af Svanemærket legetøj hér.</p>
Papir	<p>Papir til print og kopiering</p> <p>Du kan f.eks. vælge at stille krav om, at papir til print og kopiering skal være 100 % genbrugspapir og/eller mærket med Svanemærket, EU-Blomsten, FSC eller PEFC.</p>
Rengøringservice	<p>Du kan vælge at indkøbe Svanemærket rengøringservice samt at få Svanemærket egen intern rengøring.</p> <p>Se kriterierne for Svanemærket rengøringservice hér. Se hér hvilke virksomheder og kommuner, der har licens til Svanemærket rengøringservice.</p>
Tonerpatroner	<p>Du kan f.eks. stille krav om genbrugstoner samt om svanemærkede tonerpatroner.</p>
Transport	<p>Du kan hente inspiration til krav i Energistyrelsens anbefalinger til indkøb af transport. Du finder anbefalingerne hér.</p>

<p>Træ</p>	<p>Imprægneret træ Træ bør ikke være imprægneret med miljøskadelige stoffer, herunder biocider og tungmetaller. Derudover kan du stille krav om, at træ skal være mærket med FSC, PEFC, Svanen eller EU-Blomsten.</p>
<p>Tryksager</p>	<p>Du kan f.eks. stille krav om svanemærkede tryksager eller tryksager mærket med EU-Blomsten. Svanemærkede tryksager hér og EU-Blomstens kriterier hér. Der findes et stort udvalg af trykkerier, som har licens til Svanen. Se oversigt hér.</p>
<p>Vaskeriservice</p>	<p>Du kan f.eks. stille krav om Svanemærket vaskeriservice. Se Svanekriterier for vaskerier hér. Se oversigt over Svanemærkede vaskerier hér</p>
<p>Vinduespolering</p>	<p>Du kan f.eks. stille krav om Svanemærket vinduespolering. Du kan se hér, hvilke virksomheder og kommuner, der har licens til Svanemærket vinduespolering. Kriterierne for Svanemærket vinduespolering hører under kriterier for rengøringservice, som du finder hér.</p>

Dokumentation for opfyldelse af miljø- og energikrav.

Du kan vælge at gøre det til et krav i udbudsmaterialet, at der skal fremsendes dokumentation for opfyldelse af miljø- og energikrav.

Nedenfor er et eksempel på formulering af dokumentationskrav for miljømærker.

Eksempel på formulering af krav om dokumentation for Svanemærket/EU-Blomsten

Der skal fremsendes dokumentation for opfyldelse af mindstekravet om miljømærker i form af:

- Gyldigt licensnummer til miljømærkets Svanen/EU-Blomsten,
- Gyldigt licensnummer til andre miljømærker med tilsvarende mærkekrav – herunder gerne med en redegørelse der forklarer, hvordan kravene bag det pågældende mærker er tilsvarende Svanens/EU-Blomstens eller
- Anden passende dokumentation for opfyldelse af de enkelte mærkekrav bag Svanen/EU-Blomsten.

Den alternative dokumentation skal udformes i overensstemmelse med dokumentationskrav i det relevante kriteriedokument, og kan være verificeret dokumentation eller erklæringer fra tredjepart eller dokumentation eller erklæring fra producenten.

Bemærk, at Allerød Kommune forbeholder sig ret til at afvise et tilbud, hvis de ressourcer, der skal bruges på at vurdere den alternative dokumentation for opfyldelse af mærkekrav, i uhensigtsmæssig omfang overstiger de ressourcer, der er forbundet med at konstatere, at de tilbudte varer har det krævede mærke (Svanen eller EU-Blomsten).

Hvordan kontraktstyres på miljø- og energihensyn?

Det fremgår af Allerød Kommunes indkøbspolitik, at *"(...) for at sikre at leverandørerne overholder stillede krav, følges der på leverandørmøder løbende op på bl.a. kvalitetskrav, miljøkrav, sociale klausuler, arbejdsklausuler m.v."*

Det betyder, at hvis der f.eks. er stillet krav om miljømærker, er det vigtigt at sikre, at leverandøren også leverer de aftalte miljømærkede produkter. Derfor skal det kommunikeres til brugerne af aftalen, at de skal kigge efter mærkerne. Hvis der er stillet krav i kontrakten om, at leverandøren i kontraktperioden skal komme med forslag til miljøforbedringer, er det vigtigt at følge op på dette, f.eks. ved at planlægge en række opfølgingsmøder med leverandøren.

Kontraktbestemmelser

Hvis du har stillet miljø- og/eller energikrav i et udbud, bør du også fastsætte kontraktbestemmelser, som sikrer, at kravene opfyldes under hele kontaktens gennemførelse. Herunder finder du eksempler på kontraktvilkår, som kan indsættes i et udbudsmateriale.

Eksempler på kontraktbestemmelser

- Leverandøren garanterer, at leverancer i hele Aftaleperioden opfylder de for Aftalen gældende miljø- og energikrav.
- Leverandøren skal under hele Aftaleperioden på forlangende kunne dokumentere, at leverancer overholder de fastsatte miljø- og energikrav.
- Tilbudte miljømærkede produkter/serviceydelser skal opretholde licens til de pågældende miljømærker i hele Aftalens løbetid.
- Hvis tilbudte produkters/serviceydelsers licens til miljømærket udløber i Aftaleperioden, skal Leverandøren uden ugrundet ophold ansøge om ny miljømærkelicens eller –certificering for de pågældende produkter/serviceydelser.
- Miljø- og energimærkede produkter/serviceydelser skal markeres med de relevante mærker i e-kataloger.
- Leverandøren er forpligtet til på eget initiativ at informere Allerød Kommune, såfremt der opstår udfordringer i forbindelse med overholdelse af de fastsatte miljø- og energikrav.
- Leverandøren er forpligtet til på eget initiativ at informere Allerød Kommune, såfremt der opstår andre miljømæssige udfordringer med relevans for kontrakten.

Kontrol ved varemottagelse

Den, der modtager en Svane- eller EU-Blomst-mærket vare, kan ved varemottagelsen kontrollere, at leverancen er mærket med det krævede miljømærke. Du kan kontrollere, at oplysninger om licens til Svanen og EU-Blomsten er korrekte ved at indtaste licensnummeret i søge feltet på [Miljømærkning Danmarks hjemmeside](#)

Dokumentationen for, at et produkt er FSC-certificeret, er:

A: En faktura og følgesedel, der indeholder din leverandørs CoC-kode og et FSC-claim på varelinjen eller i klar tilknytning til den (FSC-claimet vil oftest være FSC MIX Credit, FSC 100 % eller FSC MIX 70 %)

Eller:

B: Et produkt, der er mærket med FSC's logo og en licenskode på varen eller varens emballage, og varen bibeholder sin mærkning indtil varemottagelse.

På [FSC's hjemmeside](#) kan du tjekke gyldigheden af virksomhedernes sporbarhedscertifikat (CoC-certifikat) og finde deres produktgrupper. Tilsvarende kan du på [PEFC's hjemmeside](#) tjekke gyldigheden af en PEFC certificering.